

Kostkiewiczowa, Teresa

Z życia nauki i życia Towarzystwa : Sytuacja nauk humanistycznych w świecie współczesnym : (Konferencja – Warszawa, 21 II 2003) : Wprowadzenie

Rocznik Towarzystwa Naukowego Warszawskiego 66, 11-12

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

A. Z ŻYCIA NAUKI I ŻYCIA TOWARZYSTWA

SYTUACJA NAUK HUMANISTYCZNYCH W ŚWIECIE WSPÓŁCZESNYM

(Konferencja – Warszawa, 21 II 2003)

WPROWADZENIE

Wiadomo powszechnie, że trwający od dziesiątków lat i nasilający się proces specjalizacji i uściślenia zakresu poszczególnych dziedzin nauki owocuje nie tylko coraz większą ich izolacją w obrębie spójnego przed wiekami uniwersum ludzkich działań poznawczych, ale także – zmianą usytuowania w tym obszarze wyodrębniających się coraz silniej dyscyplin naukowych. Zjawisko to ze szczególną siłą dochodzi do głosu na terenie nauk humanistycznych. Paralelnie do zasygnalizowanego procesu specjalizacji coraz wyraziściej przejawia się czysto pragmatyczne podejście do badań humanistycznych, lekceważenie ich rezultatów, co za tym idzie – sytuowanie ich niejako na peryferiach obszarów świata nauki. Skutkuje to wieloma konsekwencjami, które skłaniają czasem obserwatorów tego stanu rzeczy do określenia go mianem kryzysu. Jego przejawów upatruje się w kilku sferach. Po pierwsze – dostrzegalny jest kryzys społecznych funkcji nauk humanistycznych (a w szczególności nauk historycznych), przejawiający się w zmniejszonym zainteresowaniu szerszych kręgów odbiorców przedmiotem, problematyką i wynikami badań uczonych humanistów. Nawet wybitne dzieła dotyczące historii, piśmiennictwa czy dziejów sztuki nie wzbudzają szerszych dyskusji, nie inspirują ruchu myśli, nie stają się – jak to bywało jeszcze w pierwszej połowie XX wieku – wydarzeniem intelektualnym w skali ogólnej. Po drugie – w humanistyce przejawia się wyraźny kryzys metodologiczny, związany z zachodzącym w myśli ponowoczesnej kwestionowaniem zasadności podstawowych kategorii epistemologicznych, z dekonstrukcją pojęć prawdy, historii, interpretacji oraz uznaniem relatywizmu poznawczego. Po trzecie wreszcie – wymienione zjawiska mają również konsekwencje praktyczne, które znajdują

wyraz w ograniczeniach nakładów finansowych na nauki humanistyczne, w porównaniu z innymi dziedzinami, w minimalizowaniu problematyki z tych dziedzin w programach grantowych, w okrojeniu programowych minimów z tych przedmiotów w nauczaniu szkolnym i liczby godzin nauczania na akademickich kierunkach humanistycznych. Pociąga to za sobą również zniechęcenie młodzieży do podejmowania pracy badawczej w tym zakresie. Bez względu na to, jak rozumie się przyczyny zmian usytuowania humanistyki w obszarze nauki i w przestrzeni publicznej oraz jak się ocenia konsekwencje tych zmian w samej nauce i w życiu zbiorowym – samo to zjawisko warte jest uwagi, analizy i namysłu. Takim właśnie celom służyć miała konferencja zorganizowana przez Towarzystwo Naukowe Warszawskie, która odbyła się 21 II 2003 r. Poniżej publikujemy wygłoszone na tej konferencji referaty.

Teresa Kostkiewiczowa